

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาระดับการให้บริการปรึกษาด้านสุขภาพอนามัยของพยาบาลวิชาชีพที่สำเร็จการอบรมหลักสูตรบริการให้คำปรึกษาด้านสุขภาพอนามัยที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลศูนย์และโรงพยาบาลทั่วไป และศึกษากลุ่มตัวแปรที่มีความสัมพันธ์และสามารถร่วมกันพยากรณ์ การให้บริการปรึกษาด้านสุขภาพอนามัยของพยาบาลวิชาชีพ ซึ่งตัวแปรที่ศึกษาคือ ประสบการณ์การทำงาน ตำแหน่งทางการพยาบาล ความเชื่อเกี่ยวกับการให้คำปรึกษาด้านสุขภาพอนามัย การรับรู้ต่อการสนับสนุนขององค์กรและความร่วมรู้สึก

สมมุติฐานการวิจัย

1. ประสบการณ์การทำงาน ความเชื่อเกี่ยวกับการให้คำปรึกษาด้านสุขภาพอนามัย การรับรู้ต่อการสนับสนุนขององค์กรและความร่วมรู้สึก มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการให้บริการปรึกษาด้านสุขภาพอนามัยของพยาบาลวิชาชีพที่สำเร็จหลักสูตรบริการให้คำปรึกษาด้านสุขภาพอนามัย
2. ตำแหน่งทางการพยาบาล มีความสัมพันธ์ทางลบกับการให้บริการปรึกษาด้านสุขภาพอนามัยของพยาบาลวิชาชีพที่สำเร็จหลักสูตรบริการให้คำปรึกษาด้านสุขภาพอนามัย
3. ประสบการณ์การทำงาน ตำแหน่งทางการพยาบาล ความเชื่อเกี่ยวกับการให้คำปรึกษาด้านสุขภาพอนามัย การรับรู้ต่อการสนับสนุนขององค์กรและความร่วมรู้สึกสามารถร่วมกันพยากรณ์การให้บริการปรึกษาด้านสุขภาพอนามัยของพยาบาลวิชาชีพที่สำเร็จหลักสูตรบริการให้คำปรึกษาด้านสุขภาพอนามัย

ประชากรและตัวอย่างประชากร

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ พยาบาลวิชาชีพที่สำเร็จการอบรมหลักสูตรบริการให้คำปรึกษาด้านสุขภาพอนามัย ซึ่งจัดโดยกองการพยาบาล กระทรวงสาธารณสุข ตัวอย่างประชากรเป็นพยาบาลวิชาชีพที่ผ่านการอบรมรุ่นที่ 1-5 จำนวน 162 คน ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลศูนย์ 17 โรง และโรงพยาบาลทั่วไป 69 โรง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามและแบบวัด จำนวน 5 ชุด แบบวัดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองและดัดแปลงจากของผู้อื่น ได้ให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความตรงของเนื้อหาแล้วหาค่าความเที่ยงของแบบวัด ได้ค่าความเที่ยง ดังนี้

แบบวัดความเชื่อเกี่ยวกับการให้คำปรึกษาด้านสุขภาพอนามัย

ได้ค่าความเที่ยง 0.97

แบบวัดการรับรู้ต่อการสนับสนุนขององค์กร ได้ค่าความเที่ยง 0.92

แบบวัดความร่วมมือรู้สึก ได้ค่าความเที่ยง 0.69

แบบวัดการให้บริการปรึกษาด้านสุขภาพอนามัย ได้ค่าความเที่ยง 0.97

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลทางไปรษณีย์ ได้แบบสอบถามคืนมาและอยู่ในสภาพสมบูรณ์ จำนวน 156 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 96.30

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลเป็นลำดับขั้น ดังนี้

1. ข้อมูลส่วนบุคคล วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ

2. ข้อมูลเกี่ยวกับการให้บริการปรึกษาด้านสุขภาพอนามัย ความเชื่อเกี่ยวกับการ

ให้คำปรึกษาด้านสุขภาพอนามัย การรับรู้ต่อการสนับสนุนขององค์กร และความร่วมมือรู้สึกวิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3. ทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยการให้บริการปรึกษาด้านสุขภาพอนามัยของพยาบาลวิชาชีพ จำแนกตามอายุ ประสบการณ์การทำงาน สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา ตำแหน่งทางการพยาบาล การปฏิบัติงานในโรงพยาบาลที่มีหน่วยบริการให้คำปรึกษาด้านสุขภาพอนามัย การปฏิบัติงานในหน่วยบริการให้คำปรึกษา และการปฏิบัติงานในหน่วยบริการให้คำปรึกษาที่เป็นสัดส่วน ทดสอบความแตกต่าง 2 กลุ่ม โดยการใช้การทดสอบค่าที (t-test) และ 3 กลุ่มขึ้นไป โดยการใช้การทดสอบค่าเอฟ (F-test)

4. หาความสัมพันธ์ระหว่างการให้บริการปรึกษาด้านสุขภาพอนามัยของพยาบาลวิชาชีพ กับตัวแปรพยากรณ์ โดยใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบเพิ่มตัวแปรเป็นขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis)

การวิเคราะห์ข้อมูล กระทำโดย ใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSSX/PC

สรุปผลการวิจัย

1. ลักษณะของประชากรในการวิจัย พบว่า พยาบาลวิชาชีพส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 31-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 50.6 ของประชากรทั้งหมดและมีประสบการณ์การทำงานในช่วง 20 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 32.1 เป็นพยาบาลวิชาชีพที่มีสถานภาพสมรส แต่งงาน จำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 71.2 มีระดับการศึกษา ระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า คิดเป็นร้อยละ 84 และเป็นพยาบาลประจำการจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 52.6 รองลงมาคือหัวหน้าตึก/หัวหน้างาน คิดเป็นร้อยละ 30.1

พยาบาลวิชาชีพ ส่วนใหญ่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลที่มีหน่วยบริการให้คำปรึกษาด้านสุขภาพอนามัย คิดเป็นร้อยละ 90.4 จำนวนพยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในหน่วยบริการให้คำปรึกษาด้านสุขภาพอนามัย และไม่ให้หน่วยให้คำปรึกษามีจำนวนใกล้เคียงกัน คือร้อยละ 58.3 และ 41.7 ตามลำดับ และส่วนใหญ่ปฏิบัติงานในหน่วยบริการให้คำปรึกษาที่มีลักษณะเป็นสัดส่วน คิดเป็นร้อยละ 58.2 ของจำนวนพยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในหน่วยบริการให้คำปรึกษาด้านสุขภาพอนามัย

และพบว่า การปฏิบัติกิจกรรมการบริหารงานหน่วยบริการให้คำปรึกษาด้านสุขภาพอนามัยของพยาบาลวิชาชีพ ปฏิบัติกิจกรรม ริเริ่มการจัดตั้ง ร่วมในการจัดตั้งและบริหารงานหน่วยบริการให้คำปรึกษา จำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 27.6 รองลงมาคือ ริเริ่มการจัดตั้ง และมีส่วนร่วมในการจัดตั้ง คิดเป็นร้อยละ 14.1 และ 10.9 ตามลำดับ และพบว่าร้อยละ 16 ของพยาบาลวิชาชีพไม่มีกิจกรรมการบริหารงานหน่วยบริการให้คำปรึกษาด้านสุขภาพอนามัย

2. การให้บริการปรึกษาด้านสุขภาพอนามัยของพยาบาลวิชาชีพ พบว่า พยาบาลวิชาชีพ ให้บริการปรึกษาด้านสุขภาพอนามัยโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาตามขั้นตอนการให้บริการปรึกษา พบว่า พยาบาลวิชาชีพปฏิบัติในขั้นริเริ่มให้บริการปรึกษา ขั้นระบุปัญหา ขั้นกำหนดวัตถุประสงค์ ขั้นวางแผนแก้ปัญหา ขั้นดำเนินการตามแผน ขั้นประเมินผลและขั้นยุติการให้บริการปรึกษา อยู่ในระดับมาก และปฏิบัติในขั้นติดตามผลและพัฒนางานบริการให้คำปรึกษาในระดับปานกลาง เมื่อจำแนกตามระดับคะแนน พบว่า พยาบาลวิชาชีพส่วนใหญ่มีคะแนนการให้บริการปรึกษาด้านสุขภาพอนามัยในระดับปานกลาง และระดับมากใกล้เคียงกัน คือร้อยละ 44.2 และ 43.6 ตามลำดับ มีคะแนนการให้บริการปรึกษาด้านสุขภาพอนามัยในระดับน้อย คิดเป็นร้อยละ 12.2 (ตารางที่ 10)

3. เปรียบเทียบการให้บริการปรึกษาด้านสุขภาพอนามัยของพยาบาลวิชาชีพ จำแนกตามอายุ ประสบการณ์การทำงาน สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา ตำแหน่งทางการพยาบาล การปฏิบัติงานโรงพยาบาลที่มีหน่วยบริการให้คำปรึกษาด้านสุขภาพอนามัย การปฏิบัติงานในหน่วยบริการให้คำปรึกษา และการปฏิบัติงานในหน่วยบริการให้คำปรึกษาที่มีลักษณะเป็นสัดส่วน พบว่า

พยาบาลวิชาชีพที่มีระดับอายุต่างกัน ให้บริการปรึกษาด้านสุขภาพอนามัยแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อทดสอบความแตกต่างรายคู่โดยวิธีของ เซฟเฟ พบว่า ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาความแตกต่างรายคู่ตามขั้นตอนการให้บริการปรึกษาพบว่า มีความแตกต่างในขั้นริเริ่มให้บริการปรึกษา และขั้นดำเนินการตามแผน โดยในขั้นริเริ่มให้บริการปรึกษาพบว่า พยาบาลวิชาชีพที่มีอยู่ 41 - 50 ปี ให้บริการปรึกษาด้านสุขภาพอนามัยมากกว่าพยาบาลวิชาชีพที่มีอายุ 20 - 30 ปี และอายุ 31 - 40 ปี ส่วนในขั้นดำเนินการตามแผน พบว่า พยาบาลวิชาชีพที่มีอายุ 41 - 50 ปี ให้บริการปรึกษาด้านสุขภาพอนามัยมากกว่าพยาบาลวิชาชีพที่มีอายุ 31 - 40 ปี

พยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลที่มีหน่วยและไม่มีหน่วยบริการให้คำปรึกษาด้านสุขภาพอนามัย ให้บริการปรึกษาด้านสุขภาพอนามัยโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ซึ่งเมื่อพิจารณาตามขั้นตอนการให้บริการปรึกษา พบว่า ในขั้นติดตามผลและพัฒนางานบริการให้คำปรึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ขึ้นเริ่มให้บริการปรึกษาและขั้นตอนการให้บริการปรึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และในขั้นดำเนินการตามแผนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยพยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลที่มีหน่วยบริการให้คำปรึกษามีค่าเฉลี่ยการให้บริการปรึกษาด้านสุขภาพอนามัยทั้ง 4 ขั้นตอน สูงกว่าพยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลที่ไม่มีหน่วยบริการให้คำปรึกษา

พยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในหน่วย และไม่ใช่หน่วยบริการให้คำปรึกษาด้านสุขภาพอนามัย ให้บริการปรึกษาด้านสุขภาพอนามัยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .001 โดยพยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในหน่วยบริการให้คำปรึกษามีค่าเฉลี่ยการให้บริการปรึกษาด้านสุขภาพอนามัยสูงกว่าพยาบาลวิชาชีพที่ไม่ได้ปฏิบัติงานในหน่วยบริการให้คำปรึกษา

และพยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในหน่วยบริการให้คำปรึกษาด้านสุขภาพอนามัยที่มีลักษณะ เป็นสัดส่วนและไม่เป็นสัดส่วน ให้บริการปรึกษาด้านสุขภาพอนามัยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยพยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในหน่วยบริการให้คำปรึกษาที่เป็นสัดส่วนมีค่าเฉลี่ยการให้บริการปรึกษาด้านสุขภาพอนามัยสูงกว่าพยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในหน่วยบริการให้คำปรึกษาที่ไม่เป็นสัดส่วน

4. การศึกษาตัวแปรพยากรณ์ พบว่า ค่าเฉลี่ยความเชื่อเกี่ยวกับการให้คำปรึกษาด้านสุขภาพอนามัยของพยาบาลวิชาชีพอยู่ในระดับสูง คือมีคะแนนเฉลี่ย 4.08 ค่าคะแนนเฉลี่ยการรับรู้ต่อการสนับสนุนขององค์กรและความร่วมมือรู้สึกของพยาบาลวิชาชีพอยู่ในระดับปานกลาง คือมีค่าคะแนนเฉลี่ย 2.75 และ 3.01 ตามลำดับ

5. ผลการวิเคราะห์ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์และสามารถร่วมกันพยากรณ์ การให้บริการปรึกษาด้านสุขภาพอนามัยของพยาบาลวิชาชีพ จากตัวแปรที่นำมาศึกษาทั้งหมด 5 ตัว ได้ข้อค้นพบดังต่อไปนี้

5.1 จากการวิเคราะห์ข้อมูลของพยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาล
สังกัดกระทรวงสาธารณสุข พบว่า

5.1.1 ตัวพยากรณ์ที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการให้บริการปรึกษาด้าน
สุขภาพอนามัยของพยาบาลวิชาชีพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มี 2 ตัวแปร คือการรับรู้
ต่อการสนับสนุนขององค์กร ($r = .3806$) และความเชื่อเกี่ยวกับการให้คำปรึกษาด้านสุขภาพ
อนามัย ($r = .2679$)

ตัวพยากรณ์ที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการให้บริการปรึกษาด้าน
สุขภาพอนามัยของพยาบาลวิชาชีพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีเพียงตัวแปรเดียว คือ
ประสบการณ์การทำงาน ($r = .1504$)

ส่วนตำแหน่งทางการพยาบาลและความร่วมรู้สึกไม่มีความสัมพันธ์
กับการให้บริการปรึกษาด้านสุขภาพอนามัย

5.1.2 กลุ่มตัวพยากรณ์ที่สามารถร่วมกันพยากรณ์การให้บริการปรึกษาด้าน
สุขภาพอนามัยของพยาบาลวิชาชีพ มี 2 ตัวแปร ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .001 คือ การรับรู้
ต่อการสนับสนุนขององค์กรและความเชื่อเกี่ยวกับการให้คำปรึกษาด้านสุขภาพอนามัย ซึ่งสามารถ
ร่วมกันอธิบายความผันแปรของการให้บริการปรึกษาด้านสุขภาพอนามัยของพยาบาลวิชาชีพได้ร้อยละ
18.19 ($R^2 = .1819$)

เขียนสมการพยากรณ์การให้บริการปรึกษาด้านสุขภาพอนามัยของ
พยาบาลวิชาชีพในรูปคะแนนมาตรฐานได้ดังนี้คือ

$$\tilde{Z} = .3394 X_4 + .1969 X_5$$

อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลการวิจัย จะนำเสนอตามลำดับวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยจะแยก
อภิปรายเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การให้บริการปรึกษาด้านสุขภาพอนามัยของพยาบาลวิชาชีพ

จากผลการวิจัย เมื่อพิจารณาการให้บริการปรึกษาด้านสุขภาพอนามัยโดยรวม พบว่า พยาบาลวิชาชีพให้บริการปรึกษาด้านสุขภาพอนามัยในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.31$) (ตารางที่ 9) ซึ่งเมื่อพิจารณาตามระดับคะแนน พบว่า จำนวนพยาบาลวิชาชีพที่ให้บริการปรึกษาด้านสุขภาพอนามัยในระดับปานกลางและระดับมากใกล้เคียงกัน คือร้อยละ 44.2 และ 43.6 ตามลำดับ และเมื่อพิจารณาตามขั้นตอนการให้บริการปรึกษา พบว่า พยาบาลวิชาชีพปฏิบัติระดับมากในขั้นเริ่มให้บริการปรึกษา ขั้นระบุปัญหา ขั้นกำหนดวัตถุประสงค์ ขั้นวางแผนแก้ปัญหา ขั้นดำเนินการตามแผน ขั้นประเมินผล และขั้นยุติการให้บริการปรึกษา ส่วนในขั้นติดตามผลและพัฒนางานบริการให้คำปรึกษาปฏิบัติในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก

1. ลักษณะของกิจกรรมการให้บริการ บริการปรึกษาด้านสุขภาพอนามัยเป็นกระบวนการสร้างสัมพันธภาพของการช่วยเหลือระหว่างผู้ให้คำปรึกษาและผู้ขอรับคำปรึกษา ให้สามารถเข้าใจและจัดการได้เมื่อต้องเผชิญกับสภาวะของโรคและการรักษาที่เกี่ยวข้อง ซึ่งโดยปกติจะเป็นสัมพันธภาพสองต่อสองระหว่างผู้ให้คำปรึกษาและผู้รับบริการ (Burk and Steffle, 1979) บทบาทที่สำคัญของผู้ให้คำปรึกษาคือบทบาทในการช่วยเหลือผู้รับบริการตามขั้นตอนของการให้บริการปรึกษา ซึ่งเป็นบทบาทที่พยาบาลวิชาชีพสามารถปฏิบัติได้โดยอิสระ และยังเป็นบทบาทที่พยาบาลวิชาชีพทุกคนต้องรับผิดชอบในการปฏิบัติ (Stockdale, 1989) กิจกรรมในขั้นตอนซึ่งเกี่ยวข้องกับการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้รับบริการโดยตรง ได้แก่ ขั้นเริ่มให้บริการปรึกษา ขั้นระบุปัญหา ขั้นกำหนดวัตถุประสงค์ ขั้นวางแผนแก้ปัญหา ขั้นดำเนินการตามแผน ขั้นประเมินผล และขั้นยุติการให้บริการปรึกษา พยาบาลวิชาชีพจึงสามารถปฏิบัติได้ในระดับมาก ส่วนกิจกรรมในขั้นติดตามผลและพัฒนางานบริการให้คำปรึกษาเป็นกิจกรรมการจัดการเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งต้องประสานงานกับบุคลากรที่เกี่ยวข้อง เช่น ประสานงานกับบุคลากรทีมสุขภาพเพื่อส่งต่อผู้รับบริการไปยังหน่วยงานที่เหมาะสม และการประเมิน/ร่วมประเมินปัญหาด้านสุขภาพอนามัยของกลุ่มผู้รับบริการในโรงพยาบาล เป็นต้น การที่พยาบาลวิชาชีพจะปฏิบัติกิจกรรมในขั้นตอนนี้ได้จึงต้องอาศัยความร่วมมือจากบุคลากรอื่น ๆ จึงอาจส่งผลกระทบต่อพยาบาลวิชาชีพให้บริการปรึกษาด้านสุขภาพอนามัยได้ในระดับปานกลาง

2. การไม่ได้รับการสนับสนุนจากองค์การอย่างเพียงพอ จากผลการวิจัยพบว่า โรงพยาบาลศูนย์และโรงพยาบาลทั่วไปทั่วประเทศยังไม่สามารถตอบสนองต่อนโยบายการจัดตั้งหน่วยบริการให้คำปรึกษาด้านสุขภาพอนามัยได้อย่างทั่วถึง กล่าวคือ ร้อยละ 9.5 ของจำนวนพยาบาลวิชาชีพ ทั้งหมดระบุว่าปฏิบัติงานในโรงพยาบาลที่ไม่มีหน่วยบริการให้คำปรึกษาด้านสุขภาพอนามัย การจัดตั้งหน่วยบริการให้คำปรึกษาด้านสุขภาพอนามัยอย่างเป็นทางการ จะเป็นการแบ่งขอบข่ายงานบริการด้านสุขภาพอนามัยอย่างชัดเจน เป็นการกำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบให้กับบุคลากรที่เข้ามาปฏิบัติในหน่วยต่อการดำเนินงานบริการให้คำปรึกษาด้านสุขภาพอนามัย ผลการวิจัยจึงพบว่า พยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลที่มีหน่วยบริการให้คำปรึกษาจะมีค่าเฉลี่ยของการให้บริการปรึกษาด้านสุขภาพอนามัยสูงกว่าพยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลที่ไม่มีหน่วยบริการให้คำปรึกษา Lewis (1970) ได้กล่าวถึงความสำคัญของหน่วยบริการให้คำปรึกษาว่า ผู้รับบริการจะรู้สึกประทับใจต่อการให้บริการปรึกษาไม่เพียงเฉพาะอาภักดิ์ปฏิกิริยาของผู้ให้คำปรึกษาเท่านั้น แต่จะรวมถึงสถานที่ให้คำปรึกษาดด้วย ได้แก่ ความเหมาะสมของห้อง ทำเลความเป็นเอกเทศ ความสงบ การตกแต่งห้องซึ่งช่วยให้เกิดบรรยากาศของการผ่อนคลายแก่ผู้รับบริการ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยครั้งนี้พบว่าพยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในหน่วยบริการให้คำปรึกษาที่เป็นสัดส่วนจะมีค่าเฉลี่ยของการให้บริการปรึกษาด้านสุขภาพอนามัยสูงกว่าพยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในหน่วยบริการให้คำปรึกษาที่ไม่เป็นสัดส่วน และจากคะแนนการรับรู้ต่อการสนับสนุนขององค์การ พบว่า พยาบาลวิชาชีพมีคะแนนการรับรู้ต่อการสนับสนุนขององค์การในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.75$) (ตารางที่ 11) การรับรู้เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของพฤติกรรมองค์การอื่นเป็นการแสดงกิจกรรมการทำงาน โดยบุคคลจะเลือกรับรู้ในสิ่งที่ตนให้ความสำคัญ (เทพพนม เมืองแมน และสวิง สุวรรณ, 2529) การรับรู้ต่อความเป็นไปขององค์การนับว่ามีความสำคัญและมีบทบาทอย่างยิ่งที่จะส่งเสริมให้สมาชิกในองค์การสามารถปฏิบัติงานได้บรรลุตามเป้าหมายของตนและองค์การ ถ้าองค์การสามารถตอบสนองต่อความต้องการต่าง ๆ ของบุคลากรได้ คนจะสนใจที่จะทำงาน ความสามารถในการทำงานจะเพิ่มขึ้น (ธงชัย สันติวงษ์ และชัยยศ สันติวงษ์, 2526) คะแนนการรับรู้ต่อการสนับสนุนขององค์การอยู่ในระดับปานกลาง หมายถึง พยาบาลวิชาชีพรับรู้ว่าการสนับสนุนงานบริการให้คำปรึกษาด้านสุขภาพอนามัยในด้านทรัพยากรบริหาร ได้แก่ บุคคล วัสดุอุปกรณ์ งบประมาณ และกระบวนการบริหารงานที่เอื้ออำนวยต่อการก่อตั้ง ดำเนินการ และพัฒนางานบริการให้คำปรึกษาในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า พยาบาลวิชาชีพรับรู้ว่าการสนับสนุนและเอื้ออำนวยในระดับต่ำ ดังนี้คือ

2.1 จำนวนบุคลากร พยาบาลวิชาชีพที่รับรู้ว่างานบริการให้คำปรึกษาด้านสุขภาพอนามัยมีบุคลากรไม่เพียงพอในการจัดทีมให้บริการ ($\bar{X} = 2.42$) (ภาคผนวก ข) การทำงานเป็นทีมจะช่วยพัฒนาประสิทธิภาพงาน ดังที่ พุดติ (2532) กล่าวว่า การทำงานเป็นทีมเป็นประเด็นหลักสำคัญที่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพผลงาน เพราะการทำงานเป็นทีมจะทำให้บุคลากรได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการทำงาน โดยลักษณะของการทำงานเป็นทีม คือ การแบ่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับงาน การใช้ทักษะ ความรู้ความสามารถ ประสบการณ์ร่วมกัน ซึ่งการทำงานเป็นทีมนั้นผลงานที่ได้จากทีมจะมากกว่าผลงานของแต่ละคนเดี่ยว ๆ มารวมกัน

2.2 การนิเทศงาน พยาบาลวิชาชีพที่รับรู้ในข้อ ผู้บริหารนิเทศงานบริการให้คำปรึกษาด้านสุขภาพอนามัยอย่างสม่ำเสมอ ในระดับต่ำ ($\bar{X} = 2.41$) (ภาคผนวก ข) การนิเทศงานเป็นบทบาทที่สำคัญของผู้บริหารในการอำนวยความสะดวกและควบคุมประเมินผลงานให้สามารถดำเนินไปอย่างถูกต้องและเป็นไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ ซึ่งระบบการควบคุมที่ออกแบบอย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อหัวหน้างานในเรื่องการติดตามผลหน้าที่ การปฏิบัติงาน และ/หรือผลผลิตต่าง ๆ การควบคุมการปฏิบัติงาน การสำรวจปัญหาที่มีผลกระทบต่อการทำงานในกิจกรรมต่าง ๆ ขององค์กร เป็นต้น (ชาญชัย อาจินสมจาร, 2531) การนิเทศงานของผู้บังคับบัญชาจึงเปรียบเสมือนเครื่องมือในการกระตุ้น จูงใจ และควบคุมประเมินผลงาน จากการวิจัยของอนงค์ สารสุทธิ (2531) ที่ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานเฝ้าระวังและติดตามผลทางโภชนาการเด็กทารกและวัยก่อนเรียนของหัวหน้าสถานอนามัยในจังหวัดอุดรธานี ผลการวิจัยส่วนหนึ่งพบว่า การนิเทศงานมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานเฝ้าระวังและติดตามผลทางโภชนาการ โดยหัวหน้าสถานอนามัยที่ได้รับการนิเทศจากเจ้าหน้าที่ทุกระดับในระดับมาก จะมีผลงานเฝ้าระวังและติดตามผลทางโภชนาการอยู่ในเกณฑ์ดี และหัวหน้าสถานอนามัยที่ได้รับการนิเทศจากเจ้าหน้าที่ทุกระดับในระดับน้อย จะมีผลงานเฝ้าระวังและติดตามผลทางโภชนาการในระดับพอใช้

2.3 งบประมาณ พยาบาลวิชาชีพที่รับรู้ในข้อ หน่วยงานของท่านได้จัดสรรงบประมาณเพื่อใช้ในงานบริการให้คำปรึกษาด้านสุขภาพอนามัยอย่างเพียงพอ ในระดับต่ำ ($\bar{X} = 2.39$) (ภาคผนวก ข) การจัดสรรงบประมาณของฝ่ายการพยาบาลจะเกี่ยวข้องกับ 1) การจัดหาอัตรากำลังเพิ่ม 2) การจัดซื้อพัสดุรวมถึงการบำรุงรักษา และ 3) การพัฒนาและเจ้า-

หน้าที่ โดยจะก่อให้เกิดผลต่อการพยาบาลคือ สามารถจัดบริการได้อย่างมีคุณภาพ การดำเนินงานด้านปฏิบัติการพยาบาลและการประสานงานเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด และเป็นการสนับสนุนและส่งเสริมขวัญและกำลังใจแก่เจ้าหน้าที่ให้ปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจและเต็มความสามารถ (สำนักงานปลัดกระทรวง, 2530)

2.4 การมอบหมายงาน พยาบาลวิชาชีพพบว่าหน้าที่พยาบาลวิชาชีพไม่ได้ให้บริการปรึกษาด้านสุขภาพอนามัยแก่ผู้รับบริการ เนื่องจากการได้รับมอบหมายงานอื่นให้ปฏิบัติทำให้ไม่มีเวลาให้คำปรึกษา ($\bar{X} = 2.37$) (ภาคผนวก ข) การมอบหมายงานเป็นการมอบหน้าที่ (Job function) ความรับผิดชอบ (Responsibility) และอำนาจ (Authority) การที่พยาบาลวิชาชีพได้รับมอบหมายงานหลาย ๆ อย่างในขณะเดียวกันทำให้ต้องแบ่งเวลาให้กับงานอื่น ๆ ไม่สามารถปฏิบัติงานอย่างหนึ่ง ๆ ได้อย่างเต็มที่ ตรงข้ามพยาบาลวิชาชีพที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติงานในหน่วยบริการให้คำปรึกษาด้านสุขภาพอนามัย ซึ่งต้องรับผิดชอบโดยตรงในการให้บริการปรึกษาด้านสุขภาพอนามัยแก่ผู้รับบริการ สนับสนุนได้จากผลการวิจัยครั้งนี้ที่พบว่าพยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในหน่วยบริการให้คำปรึกษาด้านสุขภาพอนามัยให้บริการปรึกษาด้านสุขภาพอนามัยแตกต่างจากพยาบาลวิชาชีพที่ไม่ได้ปฏิบัติงานในหน่วยบริการให้คำปรึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยพยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในหน่วยบริการให้คำปรึกษามีค่าเฉลี่ยของการให้บริการปรึกษาด้านสุขภาพอนามัยสูงกว่าพยาบาลวิชาชีพที่ไม่ได้ปฏิบัติงานในหน่วยให้คำปรึกษาด้านสุขภาพอนามัย

2.5 การประชุมปรึกษาหารือ พยาบาลวิชาชีพรับรู้ในข้อ ทำนและผู้บริหารมีการประชุมปรึกษาหารือร่วมกันอย่างสม่ำเสมอเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนางานบริการให้คำปรึกษาด้านสุขภาพอนามัย ในระดับต่ำ ($\bar{X} = 2.22$) (ภาคผนวก ข) การประชุมปรึกษาหารือจะเป็นการกระตุ้นส่งเสริม และพัฒนาบุคลากร (กุลยา ตันติผลาชีวะ, 2525) เป็นกิจกรรมที่เพิ่มพูนความรู้ในการปฏิบัติ การประเมินผลการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้เกิดความต่อเนื่องในการแก้ปัญหา (Donovan, 1975)

ตอนที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างการให้บริการรักษาด้านสุขภาพอนามัยกับตัวแปรพยากรณ์

1. การรับรู้ต่อการสนับสนุนขององค์การ

การรับรู้ต่อการสนับสนุนขององค์การมีความสัมพันธ์ทางบวก ($r = .3806$) กับการให้บริการรักษาด้านสุขภาพอนามัยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (ตารางที่ 18) อธิบายได้ว่า พยาบาลวิชาชีพที่รู้ว่าองค์การสนับสนุนด้านทรัพยากรบริหาร ได้แก่ บุคลากร วัสดุ อุปกรณ์ งบประมาณที่ใช้ในงานบริการให้คำปรึกษาด้านสุขภาพอนามัย ตลอดจนกระบวนการบริหารงานในระดับสูงมีแนวโน้มที่จะให้บริการรักษาด้านสุขภาพอนามัยแก่ผู้รับบริการในระดับสูง สอดคล้องกับการศึกษาของ วชิรี ทรัพย์มี และจรี วาทิกทินกร (2528) เกี่ยวกับการบริหารงานบริการให้คำปรึกษา เรื่องการพัฒนารูปแบบการปรึกษาเชิงจิตวิทยาเพื่อช่วยเหลือนักเรียนในการแก้ปัญหาและวางโครงการในอนาคต ซึ่งผลการสำรวจข้อมูลพบว่า ปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินงานบริการให้คำปรึกษาคือ อัตราบุคลากรไม่เพียงพอ ผู้ให้คำปรึกษามีภาระอื่น ๆ มากไม่ได้ทำหน้าที่ให้คำปรึกษาอย่างเดียว มีปัญหาด้านการบริหารงาน และมีปัญหาเกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้ให้คำปรึกษา สอดคล้องกับแนวคิดของกองการพยาบาล สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงสาธารณสุข (2530) ที่กล่าวถึงองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินงานบริการให้คำปรึกษาด้านสุขภาพอนามัย คือ 1) นโยบาย จะต้องมียุทธศาสตร์ที่แน่ชัดในงานด้านนี้เพื่อจะได้นำไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผนดำเนินการ 2) ระบบบริการ โครงสร้างของสถาบันจะต้องเอื้ออำนวยต่อการดำเนินงาน 3) งบประมาณ ต้องมีการจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอ ทั้งนี้รวมถึงการจัดหาวัสดุ อุปกรณ์ และสถานที่ด้วย และ 4) อัตรากำลังต้องมีบุคลากรที่รับผิดชอบโดยเฉพาะ และต้องมีการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ความสามารถ และทักษะในการให้บริการปรึกษาเป็นอย่างดี

2. ความเชื่อเกี่ยวกับการให้คำปรึกษาด้านสุขภาพอนามัย

ความเชื่อเกี่ยวกับการให้คำปรึกษาด้านสุขภาพอนามัยมีความสัมพันธ์ทางบวก ($r = .2679$) กับการให้บริการรักษาด้านสุขภาพอนามัยของพยาบาลวิชาชีพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (ตารางที่ 8) อธิบายได้ว่าพยาบาลวิชาชีพที่มีความเชื่อเกี่ยวกับการให้คำปรึกษาด้านสุขภาพอนามัยในระดับสูงมีแนวโน้มที่จะให้บริการรักษาด้านสุขภาพอนามัยในระดับสูง ความเชื่อเป็นส่วนหนึ่งของลักษณะนิสัยส่วนตัวของมนุษย์เมื่อรวมกับสิ่งกระตุ้นจากกระบวนการทางสังคม

จะทำให้บุคคลเกิดพฤติกรรมขึ้น (ณรงค์ สิ้นสวัสดิ์ อ้างถึงใน ชูดา จิตพิทักษ์, 2525) มนุษย์มีความเชื่อและความเชื่อมักจะมีลักษณะที่เป็นจริงตามการรับรู้ของมนุษย์ ความเชื่อนั้นจะเป็นเครื่องกำหนดความโน้มเอียงของการกระทำต่าง ๆ อย่างแน่นอน (Goodenough อ้างถึงใน ปรีชา อุปโยคิน, 2528) การวิจัยนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ Roger (1951) ที่กล่าวว่าการให้คำปรึกษานั้นหากผู้ให้คำปรึกษานำความเชื่อชนิดที่เอื้อต่อการให้คำปรึกษาไปปฏิบัติโดยใช้เทคนิคและวิธีการประกอบเข้าด้วยกัน ความเชื่อชนิดเอื้อต่อการให้คำปรึกษาจะเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้งานบริการให้คำปรึกษาบรรลุผลสำเร็จ และสอดคล้องกับแนวคิดของ Downs, Mmeyer และ Martin (1980) ที่กล่าวว่าความเชื่อมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการให้คำปรึกษา เพราะความเชื่อที่ดีต่อผู้รับบริการ และต่องานบริการให้คำปรึกษา จะส่งผลให้ผู้ให้คำปรึกษายินดีที่จะเสียสละเวลาและกระตือรือร้นที่จะให้ความกระจ่างแก่ผู้รับบริการ และสามารถสร้างความประทับใจแก่ผู้รับบริการด้วย

3. ประสพการณ์การทำงาน

ประสพการณ์การทำงานของพยาบาลวิชาชีพที่มีความสัมพันธ์ทางบวก ($r = .1504$) กับการให้บริการปรึกษาด้านสุขภาพอนามัยของพยาบาลวิชาชีพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ตารางที่ 11) อธิบายได้ว่าพยาบาลวิชาชีพที่มีประสพการณ์การทำงานมากขึ้นมีแนวโน้มที่จะให้บริการปรึกษาด้านสุขภาพอนามัยในระดับสูงขึ้น สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Dyer (1981) ที่พบว่าประสพการณ์การทำงานมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปฏิบัติงาน (Job performance) ของพยาบาล และการศึกษาของสมพร อธิธิเดชพงษ์ (2530) ที่พบว่าประสพการณ์การทำงาน ได้แก่ อายุราชการ และระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการโรงพยาบาลชุมชนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงพยาบาลชุมชน

Lewis (1970) สมจิต รัตนกาญจน์ (2522) และวัฒนา เพชรวานิช (2531) กล่าวว่า ประสพการณ์จะช่วยพัฒนาความสามารถของผู้ให้คำปรึกษาและมีอิทธิพลโดยตรงต่อบริการปรึกษา สอดคล้องกับแนวคิดของ Roger (1961) ที่กล่าวว่า ประสพการณ์ช่วยให้บุคคลมีจินตนาการกว้างไกล รอบคอบ มีเหตุผล สามารถเลือกตัดสินใจแก้ปัญหาได้อย่างรวดเร็ว ดังเช่น การศึกษาของ Benner (1983 อ้างถึงใน รุจา กาญจนมณฑล, 2528) ที่พบว่า ประสพการณ์ใน

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของพยาบาลวิชาชีพ

ตารางที่ 6 จำนวนและร้อยละของพยาบาลวิชาชีพจำแนกตามอายุ ประสบการณ์การทำงาน สถานภาพสมรส ระดับการศึกษาและตำแหน่งทางการพยาบาล

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. อายุ (ปี)		
20 - 30	16	10.3
31 - 40	79	50.6
41 - 50	43	27.6
51 - 60	18	11.5
รวม	156	100
2. ประสบการณ์การทำงาน (ปี)		
1 - 5	1	0.6
6 - 10	47	30.1
11 - 15	25	16.0
16 - 20	33	21.2
21 ปีขึ้นไป	50	32.1
รวม	156	100

ตารางที่ 6 (ต่อ)

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
3. สถานภาพสมรส		
โสด	33	21.1
แต่งงาน	111	71.2
ม่าย / หย่า / แยกกันอยู่	12	7.7
รวม	156	100
4. ระดับการศึกษา		
ต่ำกว่าปริญญาตรี	22	14.1
ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า	131	84.0
ปริญญาโท	3	1.9
รวม	156	100
5. ตำแหน่งทางการพยาบาล		
พยาบาลประจำการ	82	52.6
หัวหน้าตึก / หัวหน้างาน	47	30.1
ผู้อำนวยการทางการพยาบาล	14	9.0
หัวหน้า / รองหัวหน้าฝ่ายการพยาบาล	9	5.7
นักวิชาการ นักศึกษา และประชาสัมพันธ์	4	2.6
รวม	156	100

การพยาบาลที่จะสะสมมาจะช่วยพัฒนาความสามารถก่อให้เกิดความชำนาญในการปฏิบัติงานและได้แบ่งระดับการปฏิบัติการพยาบาลตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงระดับผู้ชำนาญเฉพาะทางออกเป็น 5 ระดับ คือ

1) **ขั้นเริ่มต้นหรืออ่อนหัด (Novice)** เป็นพยาบาลระยะเริ่มต้นทำงานใหม่ยังขาดประสบการณ์การทำงาน มักคำนึงถึงแต่ปัญหาและสถานการณ์ของผู้ป่วยหรือผู้รับบริการในสิ่งที่เกี่ยวกับวัตถุซึ่งสามารถวัดได้ด้วยเครื่องมือออกมาเป็นตัวเลข เช่น น้ำหนัก อุณหภูมิ ความดันโลหิต ชีพจร เป็นต้น พยาบาลในระดับนี้จะยึดถือคำสั่ง กฎเกณฑ์ ข้อบังคับ และระเบียบต่าง ๆ อย่างเคร่งครัด

2) **ขั้นต้นระดับสูง (Advance beginner)** พยาบาลในขั้นนี้เริ่มสังเกตเหตุการณ์บางอย่างที่เกิดขึ้นซ้ำ ๆ กัน ทำให้สามารถมองเห็นปัญหาของผู้ป่วยได้กว้างขึ้น รู้จักมองสภาพการณ์โดยทั่วไปมากกว่าคำนึงถึงสิ่งที่วัดออกมาเป็นตัวเลข แต่ยังไม่สามารถมองเห็นสถานการณ์ได้ครอบคลุมและส่วนใหญ่ยังมุ่งสนใจในกฎเกณฑ์และระเบียบต่าง ๆ อยู่มาก พยาบาลในขั้นนี้จะให้ความสำคัญของปัญหาต่าง ๆ ค่อนข้างเท่ากัน โดยไม่คำนึงว่าปัญหาต่าง ๆ ที่พบนั้นมีความสำคัญมากน้อยลดหลั่นกัน

3) **ขั้นสามารถทำงานได้ (Competent)** พยาบาลในขั้นนี้สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น มีประสบการณ์ในการทำงานติดต่อกัน 2-3 ปี มีการวางแผนการพยาบาลระยะยาว (Long-range goals) โดยคำนึงถึงเหตุการณ์และปัญหาในอนาคตด้วย รวมทั้งสามารถจัดลำดับความสำคัญของปัญหาได้ แต่ยังคงขาดทักษะทางการบริหาร (Management) และขาดความรวดเร็ว (Speed) ในการแก้ปัญหา ตลอดจนขาดความยืดหยุ่นในการทำงาน (Flexibility)

4) **ขั้นคล่องงาน (Proficient)** เป็นพยาบาลระดับคล่องงาน ปฏิบัติงานโดยคำนึงถึงสภาพรวม (As a whole) มากกว่าจะมองเป็นส่วนแยกย่อยของปัญหา (Aspect) สามารถแก้ปัญหาได้ตรงจุดอย่างมีประสิทธิภาพ พยาบาลในขั้นนี้จะเกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ที่ผ่านมาและสามารถดึงเอาสภาพการณ์ต่าง ๆ ที่เป็นส่วนประกอบของปัญหา รวมทั้งในความสัมพันธ์กับเป้าหมาย หรือวัตถุประสงค์ระยะยาว (Long-term goals)

5) **ขั้นชำนาญการ (Expert)** พยาบาลระดับผู้ชำนาญการ เป็นผู้ที่ไม่ยึดมั่นอยู่กับกฎเกณฑ์เล็ก ๆ น้อย ๆ สามารถให้การวินิจฉัยและดำเนินการแก้ไขอย่างตรงจุดที่สุด รู้จักยืดหยุ่นและรู้จักคิดดัดแปลงการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีพื้นฐานความเข้าใจที่ลึกซึ้งต่อ

สถานการณ์ทั้งหมดของปัญหา สามารถแก้ไขปัญหาย่อยๆ ยากซับซ้อนอย่างได้ผลดี มีความรู้ความสามารถที่ยอมรับในวงการวิชาชีพ

ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ Hillerbrand และ Claibon (1990) ที่พบว่า ผู้ให้คำปรึกษาที่เชี่ยวชาญจะมองเห็นสภาพปัญหาของผู้รับบริการได้ชัดเจนกว่าผู้ให้คำปรึกษาที่อ่อนหัด และให้ความรู้สึกว่าเป็นผู้รอบรู้และน่าไว้วางใจมากกว่า

อย่างไรก็ตามถึงแม้จะพบว่าประสบการณ์การทำงานมีความสัมพันธ์กับการให้บริการปรึกษาด้านสุขภาพอนามัย แต่ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ค่อนข้างต่ำ ($r = .1504$) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากประสบการณ์การทำงานของพยาบาลวิชาชีพมีความสัมพันธ์กับประสบการณ์การให้คำปรึกษาน้อยแตกต่างกันในแต่ละบุคคล พยาบาลวิชาชีพที่ให้คำปรึกษาแก่ผู้รับบริการอย่างสม่ำเสมอย่อมเกิดการพัฒนาคำรู้ ความสามารถในการให้บริการปรึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพมากกว่าพยาบาลวิชาชีพที่มีประสบการณ์การให้คำปรึกษาน้อยกว่า ดังนั้นประสบการณ์การให้คำปรึกษาจึงอาจเป็นสาเหตุสำคัญที่มีผลต่อค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างประสบการณ์การทำงานและงานให้บริการปรึกษาด้านสุขภาพอนามัยของพยาบาลวิชาชีพ

4. ความร่วมรู้สึก

บริการให้คำปรึกษาเป็นสัมพันธภาพของการช่วยเหลือที่จะช่วยเพิ่มศักยภาพและประสิทธิภาพของบุคคล วัตถุประสงค์เบื้องต้นที่สุดของการให้คำปรึกษานั้นเป็นการช่วยเอื้ออำนวย (facilitate) ให้ผู้มาขอปรึกษาได้สำรวจตัวเองเสียก่อน การแสดงความเข้าใจหรือความร่วมรู้สึกในระดับสูงจะเป็นกุญแจดอกสำคัญอย่างยิ่งที่จะนำไปสู่วัตถุประสงค์ดังกล่าว (พรรณราย ทวีระประภา, 2527) แต่จากผลการวิจัยพบว่าความร่วมรู้สึกไม่มีความสัมพันธ์กับงานบริการให้คำปรึกษาด้านสุขภาพอนามัยของพยาบาลวิชาชีพ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากลักษณะพื้นฐานของประชากรที่ศึกษามีลักษณะไม่แตกต่างกัน กล่าวคือ เป็นพยาบาลวิชาชีพที่ผ่านการอบรมหลักสูตรบริการให้คำปรึกษาด้านสุขภาพอนามัย ซึ่งจัดโดยกองการพยาบาล กระทรวงสาธารณสุข ซึ่งในเนื้อหาของหลักสูตรจะได้รับการสอนทักษะต่าง ๆ เพื่อเอื้ออำนวย ได้แก่ ทักษะการฟัง ทักษะการนำและทักษะการตอบสนอง รวมทั้งการฝึกปฏิบัติในห้องปฏิบัติการ การศึกษาดูงาน และฝึกปฏิบัติการให้

บริการปรึกษาในโรงพยาบาลต่าง ๆ สิ่งเหล่านี้จะช่วยให้พยาบาลวิชาชีพรับรู้สิ่งต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้องตรงกับความเป็นจริง ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในความสามารถที่จะตอบสนองได้อย่างถูกต้องอีกด้วย

การฝึกความไวในการรับรู้ เป็นการพัฒนาความร่วมมือรู้สึกของบุคคลซึ่งจะช่วยให้สามารถรับรู้ต่อความรู้สึกของบุคคลอื่น โดย Carkhuff (1969 อ้างถึงใน พรณราย ทรณะประภา, 2527) กล่าวว่า วิธีการฝึกเพื่อให้เกิดผลดีต่อการเปลี่ยนแปลงในการรับรู้และการสื่อข้อความจะเน้นที่การฝึกประสบการณ์และการแสดงตัวอย่างให้ดู แต่ปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการสร้างความร่วมมือรู้สึก คือ พยาบาล ซึ่ง เรวัต ศิรินคร (2531) ศึกษาพบว่า ตัวแปรที่สามารถพยากรณ์ความร่วมมือรู้สึกของพยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลของรัฐ กรุงเทพมหานคร คือ อัตตมโนทัศน์ และประสบการณ์การปฏิบัติการพยาบาล และพบว่าความร่วมมือรู้สึกของพยาบาลวิชาชีพอยู่ในระดับปานกลาง Parsons (1978 อ้างถึงใน เรวัต ศิรินคร, 2531) ศึกษาพบว่า ประสบการณ์ในการปรึกษาจะมีผลต่อความร่วมมือรู้สึก โดยพบว่าคณะผู้ให้คำปรึกษาในมหาวิทยาลัยสามารถตอบสนองความร่วมมือรู้สึกอยู่ในระดับสูงกว่าผู้ให้คำปรึกษาฝึกหัด การให้คำปรึกษาด้านสุขภาพอนามัย พยาบาลวิชาชีพผู้ทำหน้าที่ให้คำปรึกษานั้นถึงแม้จะผ่านการอบรมแต่เป็นการอบรมในระยะสั้น ๆ และไม่มีหลักสูตรการฝึกความไวในการรับรู้ จึงไม่สามารถพัฒนาความร่วมมือรู้สึกได้อย่างเต็มที่ และไม่สามารถนำไปใช้ในบริการให้คำปรึกษาด้านสุขภาพอนามัยได้อย่างชัดเจน จึงทำให้ค่าเฉลี่ยความร่วมมือรู้สึกพยาบาลวิชาชีพอยู่ในระดับปานกลาง และไม่สัมพันธ์กับการให้บริการปรึกษาด้านสุขภาพอนามัย

5. ตำแหน่งทางการพยาบาล

บุคคลจะแสดงพฤติกรรมออกมาตามบทบาทซึ่งครอบครองในตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่ง (Gordon, 1967) โดยตำแหน่งจะเป็นสิ่งกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของบุคคลให้แตกต่างกันออกไป รัตนา ทองสวัสดิ์ (2531) กล่าวว่า การพยาบาลที่มีประสิทธิภาพจะต้องประกอบด้วยพยาบาลประจำการ และผู้บริหารการพยาบาล ซึ่งได้แก่หัวหน้าหอผู้ป่วย/หัวหน้างาน ผู้ชำนาญเฉพาะทาง และหัวหน้าฝ่ายการพยาบาล ตามลำดับ ซึ่งการที่ผู้บริหารการพยาบาลต้องรับผิดชอบต่อการบริหารด้วยนั้น ทำให้มีเวลาทำการพยาบาลจริงเพียงเล็กน้อย หรือไม่ได้ให้การพยาบาลแก่

ผู้ป่วยเลย และคมเพชร ฉัตรศุภกุล (2527) กล่าวว่าผู้ให้คำปรึกษาที่มีเวลาให้คำปรึกษาอย่างเต็มเวลา จะทำหน้าที่ให้คำปรึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะไม่เสียเวลาหรือแบ่งเวลาให้กับงานอื่น ๆ เป็นงานที่รับผิดชอบโดยตรงและมีโอกาสที่จะพัฒนางานให้ดีขึ้น ดังนั้นพยาบาลประจำการจึงเป็นบุคลากรสำคัญต่อการให้บริการปรึกษาด้านสุขภาพอนามัยแก่ผู้รับบริการ แต่จากการวิจัยพบว่า ตำแหน่งทางการพยาบาลไม่มีความสัมพันธ์กับการให้บริการปรึกษาด้านสุขภาพอนามัยของพยาบาลวิชาชีพทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก งานบริการให้คำปรึกษาด้านสุขภาพอนามัยเป็นโครงการใหม่ ซึ่งกระทรวงสาธารณสุขมีนโยบายจัดตั้งขึ้น พยาบาลวิชาชีพที่ผ่านการอบรมหลักสูตรบริการให้คำปรึกษาด้านสุขภาพอนามัยซึ่งมีตำแหน่งทางการพยาบาลในระดับต่าง ๆ จะถูกคาดหวังให้กลับมาดำเนินการให้บริการด้านสุขภาพอนามัยในองค์การของตน ซึ่งถึงแม้ว่าบุคลากรจะยังมีน้อยและไม่ทุกระดับไม่สามารถทำงานเป็นทีมได้ แต่พยาบาลวิชาชีพทุกระดับในฐานะที่มีบทบาทของผู้นำทางการพยาบาลและพัฒนาวิชาชีพให้สูงขึ้นและได้มาตรฐาน ต้องรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมายให้ลุล่วงไปตามที่องค์การคาดหวังไว้ จึงทำให้การให้บริการปรึกษาด้านสุขภาพอนามัยของพยาบาลวิชาชีพทุกระดับไม่แตกต่างกันและไม่มีความสัมพันธ์กับการให้บริการปรึกษาด้านสุขภาพอนามัย

อย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับการวิจัยของ วรณวิไล จันทราภา และคณะ (2523) ซึ่งศึกษาองค์ประกอบต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานของพยาบาลในประเทศไทย และพบว่าตำแหน่งทางการพยาบาลไม่มีความสัมพันธ์ต่อการปฏิบัติงานของพยาบาลวิชาชีพ

ตอนที่ 3 กลุ่มตัวพยากรณ์ที่สามารถอธิบายความผันแปรการให้บริการปรึกษาด้านสุขภาพอนามัย

จากสมการพยากรณ์การให้บริการปรึกษาด้านสุขภาพอนามัยของพยาบาลวิชาชีพ ประกอบด้วยตัวพยากรณ์ดังนี้ คือ การรับรู้ต่อการสนับสนุนขององค์การ และความเชื่อเกี่ยวกับการให้คำปรึกษาด้านสุขภาพอนามัย โดยสามารถร่วมกันอธิบายความผันแปรของการให้บริการปรึกษาด้านสุขภาพอนามัย ได้ร้อยละ 18.19 ($R^2 = .1819$) โดยการรับรู้ต่อการสนับสนุนขององค์การสามารถอธิบายความผันแปรของการให้บริการปรึกษาด้านสุขภาพอนามัยได้เป็นอันดับแรก ซึ่งอธิบายความผันแปรได้ร้อยละ 14.48 ($R^2 = .1448$) มีทิศทางความสัมพันธ์ในทางบวก เมื่อเพิ่มตัวแปรความเชื่อเกี่ยวกับการให้คำปรึกษาด้านสุขภาพอนามัยเข้าไป ทำให้สามารถอธิบายความผันแปรของการให้บริการปรึกษาด้านสุขภาพอนามัยได้เพิ่มขึ้นร้อยละ 3.71 ($R^2 \text{ Change} =$

.0371) และสามารถร่วมกันอธิบายความผันแปรได้ร้อยละ 18.19 ($R^2 = .1819$) เนื่องจากองค์การเป็นปัจจัยภายนอกที่สำคัญที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของบุคลากร โดยองค์การจะสนับสนุนให้ผู้ผ่านการอบรมได้มีโอกาสใช้ความรู้ ความสามารถ หรือทักษะต่าง ๆ ที่ได้รับมาปฏิบัติให้เกิดประโยชน์ต่อองค์การอย่างเต็มที่ (ยีน ปานขาว, ม.ป.ป.) การบริหารงานของผู้บริหารจะมีผลต่อการกระตุ้นจูงใจให้บุคลากรปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเต็มความสามารถ ดังที่ วัชร ทรัพย์มี (2522) กล่าวว่า ฝ่ายบริหารต้องตระหนักถึงความสำคัญ ต้องเข้าใจ และสนับสนุนโครงการให้คำปรึกษา ถ้าปราศจากความเข้าใจและสนับสนุนจากฝ่ายบริหารแล้วจะไม่มีโครงการใดที่ประสบความสำเร็จ การรับรู้ต่อการสนับสนุนขององค์การต่องานบริการให้คำปรึกษาด้านสุขภาพอนามัยจึงเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ทำให้พยาบาลวิชาชีพให้บริการปรึกษาด้านสุขภาพอนามัย ตัวแปรการรับรู้ต่อการสนับสนุนขององค์การจึงสามารถทำนายพฤติกรรมการให้บริการปรึกษาด้านสุขภาพอนามัยได้เป็นอันดับแรก เมื่อเสริมด้วยตัวแปรภายในคือความเชื่อเกี่ยวกับการให้คำปรึกษาด้านสุขภาพอนามัย ซึ่งเป็นสิ่งกำหนดความโน้มเอียงในการกระทำ (Goodenough อ้างถึงใน ปรีชา อุปโยคิน, 2528) จึงทำให้ตัวแปรความเชื่อเกี่ยวกับการให้คำปรึกษาด้านสุขภาพอนามัยสามารถอธิบายความผันแปรของการให้บริการปรึกษาด้านสุขภาพอนามัยได้เพิ่มขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับสิ่งกำหนดพฤติกรรมของบุคคลของ แรงค์ สินสวัสดิ์ (อ้างถึงใน ชูดา จิตพิทักษ์, 2525) ที่กล่าวว่าลักษณะส่วนบุคคลมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมก็จริง แต่พฤติกรรมจะยังไม่เกิดขึ้นถ้าไม่มีสิ่งกระตุ้นพฤติกรรมคือกระบวนการทางสังคม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. จากผลการวิจัยพบว่า พยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลที่มีหน่วยบริการให้คำปรึกษามีค่าเฉลี่ยของการให้บริการปรึกษาด้านสุขภาพอนามัยสูงกว่าพยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลที่ไม่มีหน่วยบริการให้คำปรึกษา และพบว่าหากพยาบาลวิชาชีพได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติงานในหน่วยบริการให้คำปรึกษา โดยเฉพาะหน่วยบริการให้คำปรึกษาที่เป็นสัดส่วนก็จะมีคะแนนการให้บริการปรึกษาด้านสุขภาพอนามัยสูงกว่าพยาบาลวิชาชีพที่ไม่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติงานในหน่วยบริการให้คำปรึกษา หรือปฏิบัติงานในหน่วยบริการให้คำปรึกษาที่มีลักษณะของหน่วยบริการให้คำปรึกษาไม่เป็นสัดส่วน (ตารางที่ 13) ดังนั้นจึงขอเสนอแนะว่าควรมีการจัดตั้งหน่วย

บริการให้คำปรึกษาด้านสุขภาพอนามัยในโรงพยาบาลศูนย์และโรงพยาบาลทั่วไปทุกโรง โดยจัดลักษณะของหน่วยบริการให้มีความเป็นสัดส่วน เป็นเอกเทศ ไม่มีคนพลุกพล่าน และมอบหมายให้พยาบาลวิชาชีพที่ผ่านการอบรมหลักสูตรบริการให้คำปรึกษาด้านสุขภาพอนามัยปฏิบัติงานในหน่วยบริการให้คำปรึกษา เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างเต็มที่ ทำให้งานบริการให้คำปรึกษาด้านสุขภาพอนามัย มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น และเป็นการสนองตอบ นโยบายของกระทรวงสาธารณสุขในการจัดตั้งหน่วยบริการให้คำปรึกษาด้านสุขภาพอนามัยในโรงพยาบาลทั่วไปเพื่อส่งเสริมการมีคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชน

2. จากผลการวิจัยพบว่า การรับรู้ต่อการสนับสนุนขององค์การ เป็นตัวแปรที่มีความสำคัญเป็นอันดับแรกในการพยากรณ์การให้บริการปรึกษาด้านสุขภาพอนามัยของพยาบาลวิชาชีพ แต่พบว่า พยาบาลวิชาชีพมีคะแนนเฉลี่ยของการรับรู้การสนับสนุนขององค์การในระดับปานกลางเท่านั้น ดังนั้นผู้บริหารจึงควรให้การสนับสนุนเพิ่มขึ้น ในด้านวัสดุอุปกรณ์ งบประมาณ บุคลากร และกระบวนการบริหาร โดยเฉพาะการกำหนดบทบาทหน้าที่ของผู้ให้คำปรึกษาให้ชัดเจน การกระตุ้นจิตใจและนิเทศงานอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้พยาบาลวิชาชีพให้บริการปรึกษาด้านสุขภาพอนามัยในระดับสูงขึ้น

3. จากผลการวิจัยพบว่า พยาบาลวิชาชีพมีค่าเฉลี่ยการให้บริการปรึกษาด้านสุขภาพอนามัยในขั้นติดตามผลและพัฒนางานบริการให้คำปรึกษาอย่างน้อยที่สุดในจำนวน 8 ขั้นตอนที่ (ตารางที่ 14) ขั้นติดตามผลและพัฒนางานบริการให้คำปรึกษาเป็นขั้นตอนที่ต้องประสานงาน และอาศัยความร่วมมือจากบุคลากรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ดังนั้นผู้บริหารจะต้องส่งเสริมให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องเกิดความเข้าใจและเจตคติที่ดีต่อกับงานบริการให้คำปรึกษาด้านสุขภาพอนามัย โดยการสนับสนุนให้มีการถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับการให้บริการปรึกษาด้านสุขภาพอนามัยให้บุคลากรที่มีสุขภาพทราน ซึ่งนอกจากจะมีผลให้เกิดความร่วมมือในการดำเนินงานและพัฒนางานบริการให้คำปรึกษาต่อไปแล้ว ยังมีผลให้พยาบาลวิชาชีพที่ได้รับการอบรมสามารถนำความรู้ที่ได้ไปให้บริการปรึกษาแก่ผู้รับบริการในหน่วยงานของตนได้ต่อไป

4. จากผลการวิจัยพบว่า ความเชื่อเกี่ยวกับการให้คำปรึกษาด้านสุขภาพอนามัยและประสบการณ์การทำงานมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการให้บริการปรึกษาด้านสุขภาพอนามัย ดังนั้นในการคัดสรรพยาบาลวิชาชีพเพื่ออบรมหลักสูตรบริการให้คำปรึกษาด้านสุขภาพอนามัย จึงควรคัดเลือกพยาบาลวิชาชีพที่มีประสบการณ์การทำงานมาพอสมควร และมีความเชื่อเกี่ยวกับการให้คำปรึกษาด้านสุขภาพอนามัยในระดับสูงและสูงที่สุด โดยอาจใช้แบบวัดความเชื่อเกี่ยวกับการให้

ปรึกษาด้านสุขภาพอนามัยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นในการวัดเพื่อคัดเลือกพยาบาลวิชาชีพ อย่างไรก็ตาม ความเชื่อเกี่ยวกับการให้คำปรึกษาด้านสุขภาพอนามัยจะถูกพัฒนาขึ้นในขณะที่พยาบาลวิชาชีพเข้ารับการอบรม ดังนั้นคือ หลักสูตรการอบรมบริการให้คำปรึกษาด้านสุขภาพอนามัยจึงควรมีการประเมิน การเปลี่ยนแปลงความเชื่อเกี่ยวกับการให้คำปรึกษาด้านสุขภาพอนามัยภายหลังการอบรมว่าได้ถูก พัฒนาขึ้นหรือไม่ และเมื่อพยาบาลวิชาชีพสำเร็จการอบรมและกลับไปให้บริการปรึกษาในหน่วยงาน ของตน ผู้บริหารก็ควรให้การสนับสนุนด้านวัสดุอุปกรณ์ งบประมาณ บุคลากร ตลอดจนกระบวนการ บริหาร เพื่อให้พยาบาลวิชาชีพรับรู้ว่างานบริการให้คำปรึกษาด้านสุขภาพอนามัยเป็นงานที่มีความ สำคัญ มีคุณค่า ช่วยให้ผู้รับบริการกลายเป็นบุคคลที่มีประสิทธิภาพต่อไป สิ่งเหล่านี้จะพัฒนาความ เชื่อที่ดีต่องานบริการให้คำปรึกษาของพยาบาลวิชาชีพ (ความเชื่อเกี่ยวกับการให้คำปรึกษาด้าน สุขภาพอนามัย สัมพันธ์ทางบวกกับการรับรู้ต่อการสนับสนุนขององค์กร) (ตารางที่ 8) ซึ่งจะ ทำให้พยาบาลวิชาชีพที่ผ่านการอบรมให้บริการปรึกษาด้านสุขภาพอนามัยได้ในระดับสูงขึ้น

5. จากทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยเกี่ยวกับการให้คำปรึกษา ระบุว่า ผู้ให้คำปรึกษา ที่สามารถสร้างสัมพันธภาพของการช่วยเหลือได้อย่างมีประสิทธิภาพคือผู้ให้คำปรึกษาที่มีความร่วมรู้ สึกระดับสูง แต่จากผลการวิจัยพบว่าพยาบาลวิชาชีพมีค่าเฉลี่ยของความร่วมรู้สึกอยู่ในระดับปาน กลางและไม่มีความสัมพันธ์กับการให้บริการปรึกษาด้านสุขภาพอนามัย ดังนั้นจึงขอเสนอว่า ควร บรรจุหลักสูตรการฝึกความไวในการรับรู้ลงในหลักสูตรบริการให้คำปรึกษาด้านสุขภาพอนามัย เพื่อ ประโยชน์ในการพัฒนาความร่วมรู้สึกของพยาบาลวิชาชีพที่ผ่านการอบรมให้อยู่ในระดับสูงและสามารถ นำไปใช้ในการให้บริการปรึกษาด้านสุขภาพอนามัยแก่ผู้รับบริการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ทำวิจัยเชิงทดลองเปรียบเทียบผลของการให้คำปรึกษาด้านสุขภาพอนามัยต่อการ เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอนามัยในผู้ป่วยโรคต่าง ๆ
2. ทำวิจัยเชิงทดลองเปรียบเทียบผลของการให้คำปรึกษาด้านสุขภาพอนามัยโดย พยาบาลวิชาชีพที่ผ่านการอบรมหลักสูตรบริการให้คำปรึกษาด้านสุขภาพอนามัยและไม่ได้ผ่านการ อบรมต่อการ เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอนามัยของผู้รับบริการ
3. ทำวิจัยเชิงพรรณนาศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติของผู้บริหารทางการพยาบาล กับการสนับสนุนงานบริการให้คำปรึกษาด้านสุขภาพอนามัย

4. การวิจัยครั้งนี้ พบว่าความสามารถของตัวพยากรณ์การให้บริการปรึกษาด้านสุขภาพอนามัยของพยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลศูนย์และโรงพยาบาลทั่วไป สามารถอธิบายความผันแปรของการให้บริการปรึกษาด้านสุขภาพอนามัย ได้ร้อยละ 18.19 ซึ่งจะเห็นว่ายังมีส่วนที่ยังไม่ถูกอธิบายคงเหลืออีกมาก ดังนั้นควรมีการศึกษาตัวพยากรณ์อื่น ๆ ที่สามารถร่วมพยากรณ์การให้บริการปรึกษาด้านสุขภาพอนามัยให้สูงกว่าการวิจัยครั้งนี้ เช่น ประสบการณ์การให้คำปรึกษา อุตมโนทัศน์ของผู้ให้คำปรึกษา เป็นต้น

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย